

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКІВ У ФІНАНСОВОМУ АНАЛІЗІ ЗА ВІД'ЄМНОЇ ВЕЛИЧИНИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

*Тютюнник Ю.М.,
кандидат економічних наук, доцент*

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [1]. Власний капітал є основою для започаткування і продовження господарської діяльності підприємства, одним із найважливіших показників, оскільки виконує різноманітні функції: довгострокового фінансування (забезпечення безперервності діяльності); фінансування ризику; самостійності та влади (участі в управлінні підприємством); розподілу доходів, прибутків та активів.

До власного капіталу (розділ I пасиву балансу «Власний капітал», рядок 1495) належать: зареєстрований (пайовий) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); неоплачений капітал; вилучений капітал. У фінансовому аналізі показник власного капіталу широко використовується під час аналітичного оцінювання багатьох характеристик фінансового стану підприємства: майнового стану, фінансової стійкості, ефективності використання капіталу, кредитоспроможності, ділової активності, інвестиційної привабливості, ознак неплатоспроможності та банкрутства.

Серед видів власного капіталу є ті, значення яких є від'ємним: непокритий збиток, неоплачений капітал, вилучений капітал. Суми за цими статтями розділу I пасиву балансу (рядки 1420, 1425, 1430) наводяться у дужках і вираховуються при визначенні підсумку власного капіталу (рядок 1495). Цей підсумок також може бути від'ємним, що матиме суттєвий вплив на можливості обчислення важливих показників фінансового стану. Далі розглянемо ці особливості.

В аналізі структури джерел формування капіталу не проводиться розрахунок частки власного капіталу, якщо його величина є від'ємною. Тоді відношення зобов'язань і забезпечень до валюти балансу буде більше 100 % і свідчатиме про відповідне перевищення (у відсотках або разях) позикового капіталу над загальною величиною пасивів.

В аналізі структури власного капіталу не визначається частка непокритого збитку, неоплаченого капіталу, вилученого капіталу, якщо загальна величина власного капіталу є додатною. Якщо ж ця величина є від'ємною, не визначається частка зареєстрованого (пайового) капіталу, капіталу у дооцінках, додаткового капіталу, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку.

Аналіз фінансової стійкості підприємства передбачає розрахунок фінансово-економічних коефіцієнтів для характеристики структури та стану активів і пасивів. Серед цих показників чільне місце займають коефіцієнти фінансової автономії, фінансового ризику, фінансової

стабільності, довгострокового залучення позикових коштів, страхування власного капіталу, маневреності власного капіталу. Ці показники мають ту спільну рису, що їх розрахунок бузується на використанні вихідної інформації щодо власного капіталу. Якщо його величина є від'ємною, розрахунок наведених коефіцієнтів є недоцільним, оскільки їх числові значення зі знаком «-» не мають реального економічного змісту та не піддаються логічному поясненню.

Також за від'ємної величини власного капіталу не визначаються показники його оборотності (коефіцієнт обертання та тривалість одного обороту).

Важливими характеристиками ефективності використання капіталу підприємства є показники рентабельності та окупності. За від'ємної величини власного капіталу не можливим буде розрахунок загальної та чистої рентабельності власного капіталу, коефіцієнта окупності власного капіталу та періода окупності власного капіталу.

Разом із тим під час розрахунку фінансових коефіцієнтів для визначення інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи в процесі оцінювання кредитоспроможності позичальника Національний банк України вимагає від комерційних банків урахувати такі особливості [2]:

- якщо величина власного капіталу є від'ємною, значення коефіцієнта фінансової незалежності (як відношення власного капіталу до валюти балансу) та коефіцієнта покриття необоротних активів власним капіталом (як відношення власного капіталу до необоротних активів) буде зі знаком «-»;

- якщо знаменник коефіцієнта рентабельності власного капіталу (як відношення чистого прибутку (збитку) до інвестованого власного капіталу) має від'ємне значення, то для розрахунків береться значення коефіцієнта, що дорівнює нулю.

Отже, існує різне бачення особливостей розрахунків у фінансовому аналізі за від'ємної величини власного капіталу. На нашу думку, необхідно враховувати, що фінансово-економічні розрахунки – це не математика. Їхня доцільність визначається реальністю економічного змісту значень показників оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями / Затверджено постановою Правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.